

Faiq Ələkbərlı

*AMEA Fəlsəfə
İnstitutunun
aparıcı elmi işçisi,
dosent, fəlsəfə üzrə
fəlsəfə doktoru*

IX Yazı

31 yanvar 2021-ci il tarixində BAO-nun ikinci Qurultayı (Qurultay səlahiyyətli Ümumi Yığıncaq) keçirilmişdir. 2-ci Qurultayda da BAO başqanı olaraq Zahir Əlisoy seçilmiş, yeni rəhbərlik və Mərkəzi Şura formalaşmışdır. Qeyd edək ki, BAO-nun qarşısına qoyduğu millətəşmə, bütövləşmə və dövlətləşmə prinsiplərinin həyata keçirilməsində Aydın Mədətoğlu, Mehriban Vəzir, Firudin Ağasioğlu, Eldəniz Şamlı, Zəkulla Bayramlı, Fəzail İsmayıl Böyükkişi, Şahlar Hacıyev və başqa ziyalılarımız da yaxından iştirak etməkdədirlər.

Tanınmış ziyalılarımızla yanaşı BAO-nun tutduğu yolun gerçəkləşməsi yönündə bütöv azərbaycanlılar sırasına Şirvani Ədilli, Rizvan Hüseynov, Natiq Ulubay, Təbriz Musayev, Faiq Quliyev, Hakım Sadıqlı, Rüşət Muradlı, Ceyhun Quliyev, Mailə Bayramlı, Fərx Əmrəli, Azər Ağakışiyev, Şahin Bəkirli, Oqtay Daşoğuz, Zəka Sahib, Mehman Əhmədli, Oğuz Rza Sadıqoğlu, Babək Türkoğlu, Xəqani Salmanov, Saday Quliyev, Elvin Abdulla (Turan), Elnur Həsəni, Gündüz Rzayev, Asiman Əsədsoy, Samir Xancan, Müşfiq Çələbi, Seymur Mürsəl, Şahmar Abdullayev və başqalarının da adlarını qürurla yaza bilərik.

BAO-nun nizamnaməsində Azərbaycan türklərinin öz tarixi torpaqlarında milli, hüquqi, demokratik və dünyəvi dövlətinin qurulması təşkilatın məqsədi kimi qəbul olunmuş və təşkilatın bu yolda əsas əngəl olan fars şovinizminə qarşı mübarizə apardığı qeyd edilmişdir. Bu istiqamətdə BAO təxminən var olduğu 10 il müddətində (2011-2021) bir çox mühüm işlər görmüş, 230-dan çox tədbirlər-konfranslar, aksiyalar təşkil etmiş, 190-dan çox rəsmi sənəd qəbul etmiş, qərarverici orqanların 185-dən çox rəsmi toplantısı keçirilmişdir və bu yöndəki işlərini hazırda da davam etdirməkdədir.

Dünya azərbaycanlılarının bir araya gəlməsi və problemlərinin həlli istiqamətində tanınmış dövlət xadimi, 1993-2003-cü illər Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin də mühüm xidmətləri olmuşdur. On il müstəqil Azərbaycan dövlətinin başqası olmuş H.Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü Münasibətilə xalqa ünvanladığı müraciətlərində hər dəfə xüsusilə vurğulayırdı ki, Azərbaycan bütün dünya azərbaycanlılarının tarixi Vətəni, doğma ata-baba ocağıdır. H.Əliyev 1996-cı il dekabrın 28-də Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü Münasibətilə xalqa ünvanladığı müraciətdə deyirdi: "Suverenliyimiz daim yaşatmaq, dövlət müstəqilliyimizi əbədi etmək üçün harada yaşamasından asılı olmayaraq, bu gün hər bir azərbaycanlıdan müqəddəs Azərbaycan qayəsi ətrafında əməl və əqidə birliyi, sarsılmaz həmrəylik tələb olunur. Zaman-zaman qəlbimizdə yaşatdığımız müstəqillik və azadlıq ideallarının həyata keçirdiyi bu tarixi sınaq anlarında dünyanın müxtəlif guşələrində soydaşlarımızın Vətən təəssübkeşliyinə, övladlıq haqqına daərin inamını ifadə edərək, Sizi azad, müstəqil, qüdrətli, demokratik Azərbaycan dövləti uğrunda səfərbər olmağa və milli həmrəyliyə çağırıram".

H.Əliyev 1997-ci ilin dekabrında da Azərbaycan xalqına etdiyi müraciətində bir daha qeyd edirdi ki, dünyanın bütün ölkələrində yaşayan və qəlbi doğma Azərbaycanla bir döyünən həmvətənlərimizin də xalqımızın milli azadlıq mübarizəsində, ölkəmizin tərəqqisi və inkişafı yolunda önəmli xidmətləri vardır. O qeyd edirdi ki, bütün azərbaycanlılarda, bu və ya digər tellərlə bağlı olan hər bir şəxsə azərbaycanlılıq, vətənpərvərlik hissləri, tarixi torpağımıza, yurdumuza, mədəniyyətimizə məhəbbət aşılamaq hamımızın ümdə vəifəsidir: "Müstəqil Azərbaycan Respublikası dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar üçün doğma Vətəndir. Hansı ölkədə yaşamasından asılı olmayaraq, azərbaycanlı öz ana dilini, dinini, milli ənənələrini heç zaman unutmamalıdır. Hər bir azərbaycanlı fəxr etməlidir ki, onun bö-

Qeyd edək ki, Heydər Əliyevin sərəncamı ilə 2001-ci ilin 9-10 noyabrda Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının 1-ci Qurultayı keçirilmişdir. Qurultayda Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının üzvləri müəyyənləşdirilmiş və H.Əliyev Şurasının sədri seçilmişdir. Dünya Azərbaycanlılarının 1-ci Qurultayında 36 xarici dövlətdə yaşayan həmvətənlərimizin cəmləşdiyi 200-dən çox müxtəlif təşkilatı təmsil etmək 406 nümayəndə və 63 qonaq iştirak etmişdir. Noyabrın 9-da Qurultayın ilk iş günündə çıxış edən H.Əliyev Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi yolunda həyata keçirilən tədbirlər və qarşıda duran vəzifələr barədə ətraflı bəhs etmişdir. O, dünya azərbaycanlıları arasında milli birliyin və həmrəyliyin təmin edilməsi, Azərbaycan dövləti ilə dünya azərbaycanlılarının əlaqələrinin möhkəm-

öz milli mənsubiyyətini qoruyub saxlamaq, milli-mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaq, eyni zamanda onların ümumbəşəri dəyərlərlə sintezindən, inteqrasiyasından bəhrələnmək və hər bir insanın inkişafının təmin olunması deməkdir".

Qurultay öz işini 8 komissiyada – İnsan hüquqları və beynəlxalq əlaqələr, Ana dili və Azərbaycanşünaslıq, Elm və təhsil, Mədəniyyət, İqtisadi əlaqələr, Gənclər və idman məsələləri, Ermənistanın Azərbaycan təcavüzünün aradan qaldırılması məsələləri, KİV və informasiya mübadiləsi komissiyalarında davam etdirmişdir. Qurultay 103 nəfərdən ibarət Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasını və onun 23 nəfərdən ibarət İdarə Heyətini, İdarə Heyətinin sədrini və dörd müavini seçmişdir.

Dünya Azərbaycanlılarının 2-ci Qurultayı Azərbaycan Respublikası-

susi müddəanın daxil edilməsi böyük uğur kimi dəyərləndirilə bilər. Hər halda Azərbaycan və Türkiyə diaspora təşkilatlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi bu sahədə əməkdaşlığın sistemli şəkildə həyata keçirilməsi yeni mərhələnin əsas vəzifələrindən biridir.

İlham Əliyev 2006-cı ilin aprelində ABŞ-ın Vaşinqton şəhərində keçirilən Beynəlxalq Münasibətlər Şurasındakı görüşdə də bildirdi ki, bu gün dünyanın müxtəlif yerlərində 50 milyondan çox azərbaycanlı yaşayır, o cümlədən İranda xeyli sayda etnik azərbaycanlı yaşayır və onların hamısının taleyi bizim üçün çox vacibdir.6 Dövlət başqısı İ.Əliyev bir gün sonra Vaşinqtonda Azərbaycan ısmasının üzvləri ilə baş tutan görüşdə isə bildirdi ki, Azərbaycan xalqı böyük xalqdır: "50 milyonluq Azərbaycan xalqı dünya miqyasında böyük xalqdır, is-

“Molla”-Ariyançı İran dövrü və Güney Azərbaycan Milli Hərəkəti

yük tarix, qədin zəngin mədəniyyətə malik olan Azərbaycan kimi Vətəni vardır. Hər bir azərbaycanlı bilməlidir ki, onun arxasında Azərbaycan Respublikası kimi müstəqil bir dövlət durur".

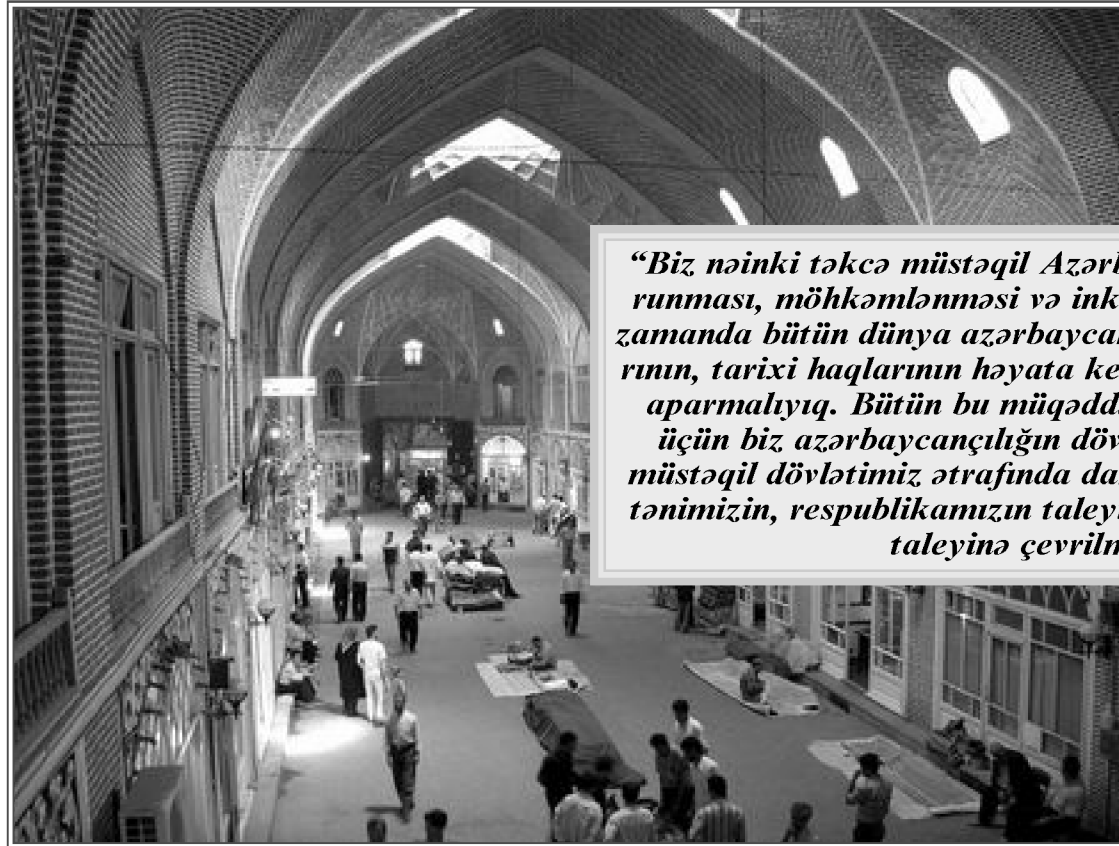
Bizcə, H.Əliyev 1998-ci ilin dekabrında Azərbaycan xalqına etdiyi müraciətində isə Dünya Azərbaycan-

lənəndirilməsi, qarşıya çıxan problemlərin həllində səylərin birləşdirilməsi zərurəti, ana dilimizin və milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunub saxlanılması və inkişaf etdirilməsi haqqında öz fikirlərini söyləmişdir. H.Əliyev deyirdi: "Biz istəyirik ki, müxtəlif ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılar həmin ölkələrin vətəndaşı kimi, istedikləri kimi ya-

nın Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə 2006-cı il martın 16-da yenə də Bakıda keçirilmişdir. Bu qurultayda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının sədri seçilmişdir. 2-ci Qurultayda 49 xarici dövlətdən 593 nümayəndə, 388 nəfər qonaq, ümumilikdə 1231 nəfər

tədədlı xalqdır. Alimlərimiz, yazıçıları, şairlərimiz, sərkdərlərimiz bizim tarixi şəxsiyyətlərimizdir. Gərək bunu hamı bilsin. Bütün dünya bunu bilməlidir və biz də gərək bir olaq".

Dünya Azərbaycanlılarının 3-cü Qurultayı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə 2011-ci il iyulun 5-6 da yenə də Bakıda keçirilmişdir. Dünya Azərbaycanlılarının 2-ci Qurultayında 42 xarici dövlətdən 579 nümayəndə və 211 nəfər qonaq, ümumilikdə 1272 nəfər iştirak etmişdir. Dövlət başqısı İ.Əliyev qurultaydakı çıxışında bildirmişdir ki, dünya azərbaycanlılarının birliyi Azərbaycan dövlətini daha da gücləndirir, möhkəmləndirir: "Müstə-

“Biz nəinki təkə müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin qorunması, möhkəmlənməsi və inkişaf etməsi uğrunda, eyni zamanda bütün dünya azərbaycanlılarının milli hüquqlarının, tarixi haqlarının həyata keçirilməsi ilə bağlı ciddi iş aparmalıyıq. Bütün bu müqəddəs vəzifələrə nail olmaq üçün biz azərbaycanlılığın dövlət rəmzlərini yaşadan müstəqil dövlətimiz ətrafında daha sıx birləşməliyik. Vətənimizin, respublikamızın taleyi hər bir azərbaycanlının taleyinə çevrilməlidir”

lalarının birliyi ideyası məsələsinə bir az da aydınlıq gətirmişdir. 21-ci əsrin astanasında Dünya Azərbaycanlılarının həmrəyliyinə daha çox ehtiyac olduğu deyən H.Əliyev bildirdi ki, sayca dünyanın ən iri millətləri ilə müqayisə olunan xalqımızı qarşıdan gələn yüzillik və minillikdə ciddi və müqəddəs mübarizələr gözləyir: **“Biz nəinki təkə müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin qorunması, möhkəmlənməsi və inkişaf etməsi uğrunda, eyni zamanda bütün dünya azərbaycanlılarının milli hüquqlarının, tarixi haqlarının həyata keçirilməsi ilə bağlı ciddi iş aparmalıyıq. Bütün bu müqəddəs vəzifələrə nail olmaq üçün biz azərbaycanlılığın dövlət rəmzlərini yaşadan müstəqil dövlətimiz ətrafında daha sıx birləşməliyik. Vətəni, xalqını sevmə hər bir soydaşımıza, bu digər tellərlə bağlı ölkəmizə bağlı olan hər bir şəxs Azərbaycan dövlətini öz arxasında hiss edərək azərbaycanlılıq, vətənpərvərlik hissləri ilə tarixi torpaqlarımıza, yurdumuza, mədəniyyətimizə məhəbbət aşılmalıdır. Vətənimizin, respublikamızın taleyi hər bir azərbaycanlının taleyinə çevrilməlidir”**

şasınlar. Ancaq heç vaxt öz milli köklərini, milli mənsubiyyətini itirməmişlər. Bizim hamımızı, azərbaycanlıları birləşdirən milli mənsubiyyətimizdir, tarixi köklərimizdir, milli-mənəvi dəyərlərimizdir, milli mədəniyyətimizdir – ədəbiyyatımız, incəsənətimiz, musiqimiz, şeirlərimiz məhəlləmiz, xalqımız mənsub olan adət-ənənələrdir. İnsan hansı ölkədə yaşamasından asılı olmayaraq, gərək öz milliliyini qoruyub saxlasın. Dünyada eyni zamanda assimilyasiya prosesi də var. İnsanlar – mən azərbaycanlılar haqqında danışsam – gərək, yaşadıqları ölkədə, yenə deyirəm, o şəraitə mənimsəyərək, orada özləri üçün yaxşı mövqelər tutsunlar. Ancaq daim öz milli-mənəvi dəyərlərinə, milli köklərinə sadıq olsunlar. Bizim hamımızı birləşdirən, həmrəy edən azərbaycanlılıq ideyasıdır, azərbaycanlılıqdır. Azərbaycan dövlət müstəqilliyini əldə edəndən sonra azərbaycanlılıq aparıcı ideya kimi həm Azərbaycanda, həm də bütün dünyada yaşayan azərbaycanlılar üçün əsas ideya olubdur. Biz həmişə bu ideya ətrafında birləşməliyik. Azərbaycanlılıq

iştirak etmişdir.

Dövlət başqısı İ.Əliyevin qurultaydakı nitqi xaricdə yaşayan soydaşlarımızın birləşməsi və diaspora quruluşu siyasətinin yeni mərhələsinin başlıca istiqamətlərini və bu mərhələdə qarşıda duran vəzifələri müəyyənləşdirmişdir. Azərbaycan Prezidentinin nitqindəki tövsiyə və tapşırıqlar Azərbaycan diasporunun yeni dövrdəki fəaliyyətinin ideoloji təməlini təşkil etməklə yanaşı, dünya azərbaycanlılarının birliyinin konseptual əsaslarının milli dövlətçilik ideologiyası müstəvisində formalaşmasının tarixi-siyasi əhəmiyyətini daha dəqiq qiymətləndirmək imkanı yaratmışdır. İ.Əliyev nitqinin sonunda demişdir: "Azərbaycan xalqı böyük xalqdır. Biz 50 milyonluq. Bu, dünya miqyasında böyük xalqdır. Bizim hamımızın bir Vətəni var- Azərbaycan. Çalışmalıyıq ki, doğma Vətənimizi möhkəmləndirək, zənginləşdirək, qüdrətli dövlətə çevirək".

Qurultayda Azərbaycan və Türkiyə diasporalarının birgə fəaliyyət strategiyasının müəyyənləşdirilməsi məsələsinin geniş müzakirəyə çıxarılması və Qətnaməyə bununla bağlı xü-

qil Azərbaycan bütün azərbaycanlıların Vətənidir. Bizim bir Vətənimiz var – Azərbaycan! Bizim bir dilimiz var – Azərbaycan dili! Bizim ümumxalq ideologiyamız var – azərbaycanlılıq məfkurəsi! Mən arzu edirəm ki, dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar həmişə bir yerdə olsunlar. Həmişə bilsinlər ki, onların arxasında güclü Azərbaycan dövləti dayanır və onlar hər zaman Azərbaycan dövlətinə arxalana bilərlər".

Dünya Azərbaycanlılarının 4-cü Qurultayı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə 2016-cı il iyulun 3-4 də keçirilmişdir. Dövlət başqısı İ.Əliyev qurultaydakı çıxışında bir sıra mühüm məsələlərə toxunmuş, hər bir azərbaycanlının, Azərbaycan vətəndaşının Prezidenti olduğunu xüsusilə vurğulamışdır. Ümumiyyətlə, dövlət başqısının həm Qurultaylarda, həm Dünya Azərbaycanlıları ilə görüşlərdə səsləndirdiyi: “Mən, yalnız 9-10 milyonluq Azərbaycan Respublikasının deyil, 50 milyonluq dünya azərbaycanlılarının Prezidentiyəm” sözü, onun uzaqgörənliyindən xəbər verir. Hər halda dövlət başqısının “Mən 50 milyonluq dünya azərbaycanlılarının Prezidentiyəm” sözü yalnız Quzey Azərbaycan deyil, Güney Azərbaycanda da böyük əks-səda doğurmuş, İlham Əliyevin bu sözləri Dünya Azərbaycanlılarının Qurultaylarında, Dünya Azərbaycanlıları Konqreslərində, ayn beynəlxalq və yerli konfranslarda, mətbuat səhifələrində, televiziyalarda dəfələrlə səsləndirilmiş, xatırlanmışdır.